

Protokoll Landsbygdsnätverkets styrgrupp 2022-06-21

Tid: 9.30-16.00

Plats: Zoom-möte

Närvarande: Jan Cedervärn, Jordbruksverket
Klas Fritzon, Tillväxtverket
Eva Engström, Länsstyrelserna
Sofia Björnsson, LRF
Thomas Norrby, SLU
Tore Johnsson, SFPO
John Gambe, Lokalt ledd utveckling FOG
Christina Milén Jacobsson, Hushållningssällskapets Förbund
Lovisa Westling, LUS (del av mötet)
Irene Oskarsson, Hela Sverige ska leva (del av mötet)
Mathias Mellgren, Företagarna (del av mötet)

Övriga: Carl-Fredrik Lööf, Näringsdepartementet (till och med punkt 3)
Lena Callisen, Förvaltningsmyndigheten Jordbruksverket (till och med punkt 3)

Från kansliet: Maria Gustafsson
Veronica Andréén
Ulrika Holmgren
Anna Hedberg

Ej närvarande: Marianne Wetterin, Naturvårdsverket
Annelie Gunnars, Naturbruksskolornas förening
Caroline Waldheim, Svenska Fotbollförbundet
Anders Johansson, Coompanion
Maria Ahlsved, Näringsdepartementet
Åza Rydén, ESF-rådet

1. Mötets öppnande

Jan Cedervärn öppnade mötet och hälsade deltagarna välkommen.

2. Sekreterare

Anna Hedberg utsågs till sekreterare för mötet.

3. Justerare

Eva Engström utsågs till att justera dagens protokoll.

4. Föregående protokoll

Styrgruppen beslutade

att godkänna föregående protokoll och lägga det till handlingarna.

5. Information från Näringsdepartementet och Förvaltningsmyndigheten

Näringsdepartementet

Carl-Fredrik Löf informerade om aktuella frågor samt specifikt om strategiska planen och observationsbrevet.

Krisstödsinformation: Det händer mycket i riksdagen nu, informationen ändras snabbt. Krisstödet till fisket finns med i extra ändringsbudgeten, ska göras en anmälan till KOM om godkännande. Lst Västra Götaland är handläggande myndighet, stödet kan komma att öppnas under augusti om alla procedurer faller på plats.

Förhandlingar med KOM om havs- fiskeri och vattenbruksprogrammet, kan komma ett godkännande före hösten, ikraftträdande i så fall under hösten.

Krisstödet till flera näringar kommer i närtid men inte som planerat (något senare). Den stora potten 1,6 miljarder, ska statsstödsnotifieras. Boverket håller i stödet, det handläggs av länsstyrelserna. Är med i den extra ändringsbudgeten som riksdagen ska rösta om inom kort.

Lansering i början av juni av strategiska planen, kommissionären medverkade vid möte i Östersund. Programmen är i olika faser av förhandling, finns ingen tidpunkt beslutad när alla kommer vara klara. Behöver gå fram med ett nytt regeringsbeslut för de delar som kommer ändras. Har i nuläget skickat svar på 200 av frågorna till KOM. Har ett antal svårare utestående frågor kvar. Det handlar bl.a. om tillämpningen av grundvillkoren. Villkoren för GAEC är ganska svårt att komma överens om när länderna inom EU har så skilda förutsättningar för jordbruk. Har workshop i veckan för att diskutera vad som är möjligt, krokarm med bl.a. Finland. Omfördelningen av inkomststödet – SE gick fram med degressivitet, finns ett förslag på att omfördela 10 % men är inte aktuellt för Sveriges del. Förhoppningen är att komma till KOM med

kompromisstanke; ”landningsszon”. SE kommer inte skicka in något mer nu innan alla underlag är på plats och underlagen är avstämde med KOM. Går vidare nu med dialog och förhandling med KOM. Kan dröja till efter valet innan det finns ett komplett underlag att skicka ner. Sammantaget har 90 % av processen varit bra med de resterande 10 tar tid och är svårare.

Observationsbrevet: 262 observationer. Inga stora överraskningar, flera av frågorna är relativt enkla att hantera och besvara.

Fråga från Sofia B om det blir synligt vilka ändringar som skickas in eller om det blir en ”ny” strategisk plan som skickas.

Calle svarade att det är i systemet SFC som uppdateringarna görs, vilket innebär att det inte blir ett sammanhållet dokument med ändringar markerade.

Maria: vad kan vi som nätverk göra för att stärka upp gällande främst grundvillkorsdelarna? Leverensmodellen där nätverket ska bidra till att pengarna gör nytta. När kan svaren på observationsbrevet bli publika?

Calle: Nätverkets styrka är informationskapaciteten. Med bred träffbild där ni når många. Jordbruksverket håller i informationsprocessen men nätverket kan bidra i stor utsträckning.

Avvikelse från grundvillkoren kan få stora konsekvenser, så viktigt att lantbrukarna ser kopplingen.

Alla underlag kommer att skickas gemensamt, det blir ett uppdrag till JV att skicka en reviderad strategisk plan. Tidigast i slutet av augusti kan underlag finnas tillgängliga. Är en omfattande läsning med mycket text.

Klas Fritzon: Tränger de mer akuta frågorna ut möjligheten inom RK att jobba med den de bredare frågorna som den sammanhållna landsbygdspolitik och policyutveckling?

Calle: Självklart tar de akuta frågorna plats. När vi närmar oss val blir det färre långtgående och bindande policyskapande beslut – den typen av beslut avklingar i anslutning till riksdagsvalet. Men frågor som är väl beredda kan få en snabb start när en ny regering är på plats – det har hänt tidigare och vi hoppas det sker även den här gången.

Jordbruksverket

Lena Callisen berättade att JV jobbar vidare och stöttar departementet i många frågor med koppling till strategiska planen/programmen. Också mycket arbete med krisåtgärderna och läget med anledning av kriget i Ukraina, inflationen, lantbrukets lönsamhet osv.

Leader: budgetfördelning beslutad till de 40 leaderområdena, alla som har ansökt har kommit med. Nu ska de komplettera och visa att de kan medfinansiera med annat offentligt stöd. Budgetfördelningen har varit ute på remiss. Yta och befolkning är kriterier den här gången, förra gången var det

gleshet och befolkning. Vissa områden får lägre tilldelning den här gången, det gäller bl.a. Halland. Viktningen mellan parametrar är annorlunda den här gången.

Fiskefonden: Ser ut att bli ett högt budgetutnyttjande för innevarande period, över 90 %.

Landsbyggsprogrammet: 87 % beslutat, utbetalningarna ligger på 79 %. Vill inte ha ansökan öppen för liknande stöd från två perioder samtidigt, behöver göra övergången till den nya perioden på ett bra sätt. Leader är undantaget. Har ansökt om s.k. budgetflex från regeringen, för att kunna utnyttja medel och undvika inlösningar. De stöd som inte finns med i strategiska planen kommer kunna vara fortsatt öppna.

Sofia B: Hur ser fördelningsnycklar ut för andra stöd, t.ex. investeringsstöd där budgeten ska fördelas regionalt till länsstyrelserna.

Jan C: Det kommer vara en remiss under sommaren.

Eva: Viktigt att vara medveten om den förändring av områden som gäller för Leader den nya perioden. Det blir en stor spännvidd – från 16 000 till 160 000 invånare i områdena. I vissa fall samverkan med tre regioner och 10 kommuner. Stor skillnad jämfört med tidigare.

Maria: Hur ser förvaltningsmyndigheten på medlen för bredare landsbygdsutveckling, t.ex. Leader men även andra delar av strategiska planen där länsstyrelserna har mindre ansvar framöver. Egentligen en fråga till Näringsdepartementet.

Irene: Blir stora skillnader mellan områdena. Hur får vi ett underifrånperspektiv i de stora områdena, där alla känner sig delaktiga? Leaderfinansieringen krymper inte så mycket men det blir svårare att hitta medfinansiering med andra offentliga medel, förutsättningarna skiljer sig mycket mellan olika regioner. Kan tendera att bli stora projekt, svårare för mindre aktörer. Finns mycket frågetecken vad gäller resurser för landsbygdsutveckling.

Styrgruppen ställde frågor om...

6. Lägesrapport

Maria Gustafsson inledde med att förtydliga att medan beslutsunderlagen kommer ut senast fem dagar före mötet kommer lägesrapporten inför styrgruppsmötena något senare (fredag när mötet är på tisdag).

Kommissionen lanserade Rural Pact under en konferens i Bryssel förra veckan. Tre direktorat samverkade och tre kommissionärer medverkade. Ursula von der Leyen öppnade möten. Rural Pact handlar om att främja individer och organisationer lokalt, regionalt och nationellt – att göra många röster hörda och inte minst ungdomars röster och inflytande runt om i Europas landsbygder. En bred och intensiv mobilisering pågår nu. Mer information kommer under styrgruppens septembermöte. Även nätverk kan ansluta sig till Rural Pact, och Landsbyggsnätverket kan ses som en nationell Rural Pact.

Klas: Skulle gärna se att regeringen tar ett initiativ kring Rural Pact. Blir lite oroad om det ska vara enbart ett organiskt decentraliserat genomförande, kan

även behövas en nationell kraftsamling. En önskan framöver är om vi kan ha fokus även på kvalitativa mål och effekter – vilka resultat vi vill nå med den kommunikation som ska göras.

Sofia: Det står i rapporteringen att det ska tas fram en webbportal för Leader – är det något nytt eller finns det redan en sådan? Vill också framföra att det är en styrka med 264 landsbygdskommunikatörer – fina siffror.

Maria: Kommissionens verktygslåda går inte riktigt i takt med ambitionen som man har. Kommer information under hand men vi vet inte mer i dagsläget. Ulrika och jag medverkade vid work-shop om den nationella nivåns roll – handlade mycket om rural proofing och att myndigheterna har viktig roll. Participatory rural proofing – att få en delaktighet där man t.ex. kan använda paneler med landsbygdsbor och företagare som bidrar till myndigheternas arbete.

Ulrika: Kansliet har dialog med LUS, en av de viktigaste frågorna är att få en startportal för Leader som är sammanlänkad till leadergruppernas egna webbsidor. Skåne har en variant som kan vara en förlaga.

Lina kompletterade att det även behövs en väg in gällande finansiering nu när det är svårare med övrig offentlig finansiering.

Thomas: Landsbygdsveckan är en av de stora aktiviteterna som vi ordnar under 2023, det är en viktig del av Rural Pact som förtjänar mer uppmärksamhet i rapporten. Det kommer att vara aktiviteter både fysiskt och digitalt runt om i landet.

Eva: Alla som vill arrangera något behöver ha det med i sin planering inför 2023, viktigt att få ut information snarast om detta. Kan vi sprida inbjudan redan nu eller hur ska vi tänka?

Irene: Föreningar och kommuner lägger sina budgetar väldigt snart, handlar även om engagemanget och möjligheten att medverka.

Det går bra att sprida det som finns men bl.a. den grafiska profilen kommer att uppdateras.

Styrgruppen ställde frågor om...

Styrgruppen beslutade

att godkänna lägesrapporten

7. Ekonomisk lägesrapport

Maria Gustafsson informerade om att budgeten inte har utnyttjats riktigt linjärt men det finns inga avvikelser som bedöms kräva revideringar eller åtgärder. De två projekten har inte uppdaterats i den rapportering som har skickats ut, finns även ett nytt projekt med nu – Gröna klusterprojektet som är ett samarbetsprojekt. Till septembermötet kommer en utförlig projektrapportering.

Det tidigare fiskeprojektet är slutredovisat och det blev inte något avdrag eller anmärkning alls - slutrapporten är godkänd i sin helhet.

Styrgruppen beslutade

att godkänna den ekonomiska lägesrapporten

8. Fördjupad lägesrapport Hållbara gröna näringar

Christina berättade vad som har genomförts i de operativa ämnesgrupper som finns under paraplygruppen Hållbara gröna näringar; Gröna kluster, Svenska råvaror i privata restauranger, Ägarskifte, Vagar till utbildning och arbete samt Nya verksamheter (presentationen bifogas)

Styrgruppen ställde bl.a. frågor om förutsättningar som ger engagerade grupper och medlemmar, metoder som leder mot önskade resultat och mål samt specifikt om medverkan vid Ostfestivalen.

Styrgruppen tackade för en intressant presentation.

9. Fördjupad lägesrapport om behovsinventeringen, inkl. fråga om styrgruppen utöver Jan vill delta i dialogen med Jordbruksverket om behov hos förvaltningen av nätverket insatser

Behovsinventeringen – framtidsdialogen 2022: Veronica berättade om de samtal och fokusgrupper som håller på att genomföras. Till nästa styrgruppsmöte kommer en redovisning av resultaten från processen. Veronica betonade att det är bra om alla hjälps åt att sprida informationen internt i sina organisationer – det är många organisationer som inte har svarat på enkäten än. 30 juni är senaste dag för att svara.

Fokusgrupperna: Inbjudningar har skickats till 16 organisationer (eller grupper?), samtal har hittills genomförts med fem (grupper/org?). Maria har även haft några individuella samtal. Några har hört av sig och har inte möjlighet att medverka. En myndighet som har hört av sig och vill vara med framöver är Boverket – de vill gärna ha en särskilt work-shop om hur de kan engageras sig i nätverket. Frågeställningar är vilka behov av nätverkande som är viktiga att prioritera, inom vilka områden nätverket kan göra bäst nytta, vilka arbetsformer som fungerar bäst.

Maria berättade om dialogen med Jordbruksverket och behov hos förvaltningen av nätverkets insatser 2023-2024. Jordbruksverket har tre roller med koppling till nätverket; att inrätta kansliet med stadgar osv, som förvaltande myndighet för strategiska planen/programmen, samt som medlem i nätverket. Vi återkommer till detta under septembermötet – blir en stor fråga då.

Jan tackade för rapporteringen.

10. Genomgång av de övergripande målen som nätverket ska leverera 2023-2027

Dagordningspunkten är en introduktion och vi kommer tillbaka till målen under höstens möten. Jordbruksverket ska få i uppdrag att rigga den nya styrgruppen, en regleringsbrevsändring är på gång och den kan i bästa fall beslutas nästa vecka.

Maria visade bilder med styrdokument och målhierarki för Landsbygdsnätverket samt med nätverksmål och nätverksuppgifter enligt förordning och plan. Styrgruppen är bl.a. med och bereder stadgar för nätverket och utarbetar riktlinjerna. Stadgar och riktlinjer utgör tillsammans en arbetsordning för nätverket. En extern utvärderare upphandlas av Jordbruksverket och kommer titta på effekterna.

Nätverket jobbar idag till ungefär 80 % med gröna och blå näringar och till ungefär 20 % med bredare landsbygdsutveckling, t.ex. Leader och smarta landsbygder.

Diskussion i mindre grupper om vad som är viktigt att tänka på till höstens samtal om arbetssätt inom nätverket för att arbeta i linje med målen. Nytt för den här perioden är bl.a. att vi ska ”bistå Jordbruksverket” (tydligare uttryckt än tidigare)

Inspel/kom ihåg från grupperna:

John: Helhetsbegreppet av landsbygderna – inte bara näringsspecifika frågor utan landsbygderna sammantaget. Ex är en livsmedelsproducent del i besöksnäringen. Sammanfattas som att ”alla ska med”. Har haft en diskussion om att vi vill bredda nätverket, inte enbart ett CAP-nätverk. Vad menar vi när vi säger att vi ska jobba med ex innovation, bra att prata mer om det och landa i en gemensam målbild.

Klas: Bilden av **ett** nätverk, där de olika delarna stärker varandra – en starkare berättelse. Inte 80/20 utan 100 %. Ett mellansteg/knådning där man sätter in målen i ett sammanhang och kommer ner till något mer greppbart och realistiskt.

Thomas: Skiljelinjen mellan JV och LBN - så att alla gör rätt sak och att inget faller mellan stolarna. Behöver hitta ett arbetssätt som fungerar och som vi är trygga med. EU är kritiska till klimatåtgärderna i strategiska planen, att det är för mycket dragspel som inte förpliktigar.

Sofia: Skogsnäringen och skogen och målsättningar med koppling till det behöver komma med på något sätt, ingår inte i CAP. Viktigt för den bredare landsbygdsutvecklingen. Mål för övervakning och utvärdering – svårt att se vad nätverkets roll är i relation till JV; ska addera och inte dubblera. Kan ex ordna seminarier.

Tore: Blå näringarna och fisket behöver vara med. Viktigt att fortsätta verka för en bra dialog mellan myndigheter och näringsrepresentanter.

Mathias: De övergripande frågorna behöver lyftas – att vi inte fastnar i sektorer och enskilda näringar utan lyfter blicken och jobbar med gemensamma frågor inom t.ex. miljöområdet.

Marias summering: Vi behöver identifiera nätverkets roll i att förstärka arbetet och inte dubbelarbeta. Blå näringarna, plattform för möten mellan olika delar i samhället. Att vara modiga – brobyggare mellan olika intressen.

Jan tackade alla för bra diskussioner och inspel.

11. Beslut utmaningsdriven nätverksprocess

Veronica inledde med kriterierna och Pia Tingvall, Coompanion Östergötland presenterade initiativet.

Pia berättade om arbetsmetoden där man jobbar proaktivt och att länets 13 kommuner har arbetat på det här sättet under lång tid. Kommunerna är viktiga partners för de lokala utvecklingsgrupperna. Tanken är att man ska kunna gå in och ur sitt engagemang beroende på förutsättningar. Har hela tiden byggt på projektfinansiering, vilket innebär ständiga uppstarter och avslut som läcker både energi och resurser. Behövs en intermediär organisation som kan vara en brygga mellan det lokala engagemanget och där det hör hemma på regional eller nationell nivå. Samtal har förts med länets kommuner samt med Region Östergötland, har varit tydlig med att det krävs ett långsiktigt engagemang från deras sida – vill se ett långsiktigt åtagande från kommuner och regionen. Ett platsutvecklingsarbete som finns med i länets regionala utvecklingsstrategi – att genomföra en pilot för att se hur det kan riggas. Kan finnas intresse för SKR, att sprida erfarenheter vidare till andra regioner, men att det också kan vara lokala och regionala förutsättningar som påverkar mycket och som gör att det passar att börja arbetet i en region.

Frågor till Pia från styrgruppen:

Mathias: Kan du ge några konkreta exempel på utvecklingsinsatser och arbetssätt?

Pia: Kan jobba med t.ex. mobilisering, att möta bygden där den befinner sig. I Östergötland finns t.ex. 150 lokala utvecklingsgrupper, men det finns många fler initiativ. Kan leda till ett bättre underbyggt stöd.

Eva: Är det här lösningen på något som många frågar efter – att hitta rätt på ett enkelt sätt i det lokala utvecklingsarbetet? Handlar det om att främst hitta en finansiering och att det är en funktion som bör finnas i varje län? Hur skiljer det sig från leaderarbetet?

Pia förklarar att det handlar om stöttning/lotsning som ska finnas i varje kommun. Det behövs finansiering för att jobba fram ett fungerande arbetssätt men sen är tanken att kommunen ska finansiera. Det här är en utvecklingsresa som kommer före ett utvecklat arbetssätt inom t.ex. Leader.

Sofia: menar du att den här insatsen och finansiering ska bygga upp en långsiktighet? Vilka ska vara med?

Pia: Vi ska undersöka om de går att bygga upp en stödfunktion. Uppstartsarbetet inkl. work-shops osv. behöver finansiering. Medverkande ska vara Coompanion och HSSL/lokala utvecklingsgrupper.

John anmälde sig som jävig i frågan och medverkar inte vid beslutet.

Styrgruppen påpekade:

Thomas: Det pågår flera initiativ just nu runt om i landet, bl.a. inom Leader men också på andra håll. Jag ser inte att vi skulle kunna hitta en ny modell inom ramen för den här begränsade finansieringen.

Klas: Det framstår som svårt att få kommunal finansiering i nästa steg, vilket skulle begränsa resultatet.

Sofia: Väldigt regionalt perspektiv, vore mer intressant om några olika regioner var involverade eller om det var mer nationellt. Vi behöver prata om formerna för utmaningsdrivna processer – kommer under nästa dagordningspunkt. Är tveksam till förslaget.

Christina: Ser ett stort behov av den här typen av stöttning. Känner också till flera pågående initiativ. Men är tveksam till om nätverket ska finansiera det här.

Eva: Jag förstår att det kan behövas med tanke på det jag sa att Leader börjar bli större geografier än våra kommuner och över flera regioner. Så det här behovet blir nog större och större är jag rädd, generellt. Med ena handen skapar vi något som med andra handen behöver mer resurser för att fungera. Tycker inte vi jobbar åt rätt håll just nu, kommer fler och fler förfrågningar om att det behövs hjälp för att komma vidare och hantera de komplicerade systemen.

Thomas: Den ansökan vi beslutade förra mötet är inte lik den här; det var kommunal nivå och Pias förslag handlar om regional nivå.

Jan sammanfattar att han ser tveksamhet inför den här förfrågan.

Styrgruppen avslår ansökan.

12. Utvärdering av beslutsrutiner och kriterier av utmaningsdrivna nätverksprocesser

Veronica informerade hur arbetet är upplagt och vilka erfarenheter kansliet har så här långt. 6 frågor har identifierats, inom områdena Arbetssätt, Intresse, Kommunikation, Språngbrädeeffekt.

Tre utmaningsdrivna processer är igång nu – Vattenbrukscentrum Ost, Coompanion Östergötland (tidigare Matvärnet) och Lindesbergs kommun (civilsamhällets möjligheter till samskapande).

Eva funderade på vad skillnaden är jämfört med samarbetsåtgärden som länsstyrelserna administrerar.

Maria påminde att ett av de bakomliggande behoven är att kunna möta fler medlemmar, samt att fler medlemmar ska vara aktiva.

Styrgruppen delades upp i smågrupper som diskuterade de 6 frågor/utmaningar som Veronica presenterade. Återsamling med presentationer, Maria antecknade på anteckningsblock som alla kunde se.

John: Vi behöver kunna hänga upp beslutet på något, ex. bidrar det här till att fler medlemmar blir aktiva?

Kansliet tar med sig förslagen och ser hur vi kan jobba framåt med arbetssättet och kommunikationen. Vid septembermötet presenteras ett förslag till beslut som styrgruppen får ta ställning till.

13. Nya medlemmar

En intresseanmälan har kommit in – Naturbeteskött i Sverige som representeras av Anna Jamiesson. Anna är med i arbetsgruppen Miljö & Klimat. Kansliet föreslår bifall.

Styrgruppen beslutade

Att Naturbeteskött i Sverige beviljas medlemskap.

14. Övriga frågor

Eva vill se ett klargörande om när styrgruppen ska träffas fysiskt och när det ska vara digitala möten.

Maria meddelade att mötet i september är digitalt och att mötet i november blir ett tvådagars internat.

Klas passar på att tacka för sin tid i styrgruppen. Han meddelade också att Martin Olauzon inte kommer tillbaka till styrgruppen utan det kommer en annan person (besked om det kommer inom kort).

Jan tackade Klas och önskade honom lycka till i sitt nya värv.

15. Avslutning

Jan Cedervärn tackade de närvarande och avslutade mötet.

Anna Hedberg
Sekreterare

Eva Engström
Justerare